

อิทธิพลของเทพปกรณัมกรีก-โรมันในโลกปัจจุบัน

สุวิมล พินโสภณ*

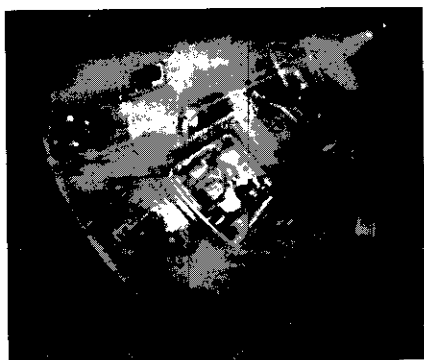
ในยุคโบราณของโลกตะวันตกวิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์ยังอยู่ในขีดจำกัดเรื่องราวของเทพและวีรบุรุษมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เทพปกรณัมจะให้คำอธิบายที่มาและที่ไปของปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติ และเป็นที่พักพิงทางด้านจิตใจของมนุษย์ในยามมีทุกข์ เทพปกรณัมจะพูดถึงพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทพ ความสัมพันธ์ระหว่างเทพ และความสัมพันธ์ระหว่างเทพกับมนุษย์ อิทธิพลของเทพปกรณัมได้แผ่ขยายลงมาหลายชั่วคนหลายยุคหลายสมัย ซึ่งจะเห็นได้จากงานศิลปะวรรณกรรม และดนตรีต่างๆ แม้กระทั่งในยุคปัจจุบันเรายังเห็นอิทธิพลอยู่รอบตัวเรา ชื่อของเทพ วีรบุรุษและสตรีต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้เรียกสิ่งต่างๆ ตั้งแต่ด้านวิทยาศาสตร์จนถึงด้านธุรกิจ และเรื่องที่เกี่ยวข้องถูกนำมาถ่ายทอดในรูปของสิ่งบันเทิงโดยยังแฝงนัยตามบทบาทและคุณสมบัติเดิมที่กล่าวไว้ในเทพปกรณัมนั้นๆ

เทพปกรณัมกับโครงการอวกาศ

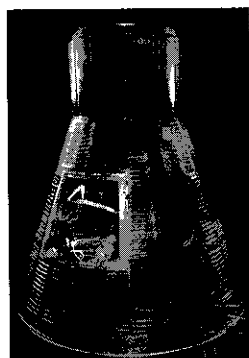
ยุคสงครามเย็นในทศวรรษที่ 1960 สหรัฐอเมริกา และรัสเซียเป็นประเทศคู่แข่งทั้งทางการเมือง ทางทหารและทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสำเร็จของรัสเซียที่สามารถส่งดาวเทียมสปุตนิกโคจรรอบโลกได้เป็นชาติแรกของโลกได้บีบให้ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ของสหรัฐอเมริกาทุ่มงบประมาณปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของประเทศรัสเซียประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยโครงการอวกาศขององค์การนาซา เพื่อให้ก้าวทันและครองความเป็นผู้นำของโลกให้ได้ โครงการอวกาศ ยานอวกาศและจรวดต่างๆ ที่มีชื่อตามเทพเจ้า เช่น อพอลโล (รูปที่ 1) เมอร์คิวรี

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

1 กรีกเรียกเทพเฮอร์เมส

รูปที่ 1 : ยานอพอลโล

รูปที่ 2 : ยานเมอร์คิวรี

(รูปที่ 2)¹ และแซเทิร์น² ได้ถือกำเนิดขึ้นโดยมีเป้าหมายในการค้นคว้าและวิจัยเพื่อการเดินทางไปยังดวงจันทร์ ชื่อของเทพเจ้าสามารถสื่อได้ว่าผู้สร้างยานอวกาศต้องการให้ยานมีคุณสมบัติ ความสามารถทัดเทียมกับเทพดังกล่าว เทพเมอร์คิวรีเป็นเทพแห่งการสื่อสาร สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เทพอพอลโลเป็นเทพแห่งดวงอาทิตย์ที่ทรงพลัง และแซเทิร์นเคยเป็นผู้ปกครองโลก

นอกจากนี้ยังมีชื่อของวีรบุรุษที่ถูกนำมาตั้งชื่อเช่นกันเช่น ยานอวกาศยูลิสซิส³ สำหรับใช้สำรวจดวงอาทิตย์ใน ค.ศ. 1990 ซึ่งการเดินทางไปดวงอาทิตย์ ต้องใช้เวลานานเนื่องจากดวงอาทิตย์อยู่ห่างไกลจากโลกมาก เปรียบเสมือนการเดินทางไกลอันแสนยาวนานของยูลิสซิสเพื่อกลับบ้าน

เทพปรณัมกับธุรกิจ

ในด้านสินค้า มีการนำชื่อเทพหรือวีรบุรุษมาใช้เรียกยี่ห้อสินค้า เพื่อประโยชน์ในทางตลาด เช่น รองเท้ากีฬาี่ห้อไนกี้ ได้ชื่อมาจากเทวีไนกี้ ผู้เป็นเทวีแห่งชัยชนะ ซึ่งมี

² กรีกเรียกโครนัส เป็นพระราชบิดาของมหาเทพซุส

³ กรีกเรียก โอติสซุส วีรบุรุษกรีกที่เข้าร่วมสงครามกรุงทรอย หลังจากทิ้งสงครามกรุงทรอย สิ้นสุดลง ยูลิสซิสได้เดินทางกลับนครอิทากะโดยใช้เวลายาวร่วมสิบปี ระหว่างทางได้เผชิญกับภัยอันตรายอย่างแสนสาหัส

รูปที่ 3 : รถฮอนด้าโอดิสซี

นัยว่าผู้ที่สวมรองเท้ากีฬาในกีฬามีชัยชนะในการแข่งขันกีฬา ชิปวินัส⁴ ได้ชื่อมาจาก เทวีแห่งความงามซึ่งมีนัยว่าเมื่อคนสวมเสื้อผ้าที่ติดชิบนี้จะดูงามเสมือนเทวีวินัสรถยนต์ รุ่นโอดิสซี (รูปที่ 3) ของยี่ห้อฮอนด้าได้ชื่อมาจากเรือโอดิสซีเป็นชื่อเรื่องที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการผจญภัยของโอดิสซุส ซึ่งมีนัยว่ารถยนต์โอดิสซีเป็นรถที่ใช้เดินทางไกลได้ อย่างทนทานยาวนานเสมือนการเดินทางยาวนานสิบปีของโอดิสซุส และระหว่างทาง มีการผจญภัยอย่างแสนสาหัส แต่สามารถถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย

กล่องถ้ายูพีเอโอโอลิมปัส ได้ชื่อมาจากภูเขาโอลิมปัสที่อยู่ในแคว้นเทซซาลี ซึ่งเป็นที่พำนักของเทพโอลิมเปียน⁵ 12 พระองค์ ในประเทศไทยมีนิตยสารมาร์ส⁶ ที่ ได้ชื่อมาจากเทพแห่งสงคราม เป็นนิตยสารที่แข็งแกร่งประจุนกัรบ สามารถที่จะต่อสู้ อุปสรรค และทำให้กิจการดำเนินไปได้อย่างมีชัยชนะ ซึ่งมีการคาดเดาน่าจะได้รับการ

⁴ กรีกเรียก อะโพโรไดติ

⁵ ประกอบด้วยเทพ 12 พระองค์ คือ ซุส (จูปีเตอร์ หรือ โจฟ) โพไซดอน (เนปจูน) ดิมีเตอร์ (ซีเรส) เฮสเทีย (เวสตา) อพอลโล อาร์ทีมิส (ไดอานา) อาธีนา (มินเนรวา) เฮฟิทัส (วัลแคน) แอเรส (มาร์ส) อะโพโรไดติ (วินัส) และเซอร์เมส (เมอร์คิวรี)

⁶ กรีกเรียกแอเรส

ตอบสนองตลาดของคนหนุ่มสาว นอกจากนี้ชื่อของเทพโพไซดอนซึ่งเป็นเทพแห่งมหาสมุทร ถูกนำไปตั้งชื่อสถานบันเทิงครบวงจร ที่มีการบริการอาบอบนวดเป็นจุดขายหลัก

รูปที่ 4 : ผงทำความสะอาด
สะอาดเอแจ็ก

แม้กระทั่งสินค้าที่ใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำยาหรือผงที่ใช้ทำความสะอาดยี่ห้อเอแจ็ก (รูปที่ 4) ซึ่งมีขายในท้องตลาดของประเทศสหรัฐ สินค้านี้เคยมีวางตลาดในเมืองไทยได้ชื่อยี่ห้อมาจากชื่อของนักรบกรีกที่ร่วมรบในสงครามกรุงทรอย เอแจ็กเป็นผู้นำทหารที่สำคัญคนหนึ่ง⁷ ซึ่งมีนิยามว่าเอแจ็กสามารถกำจัดสิ่งสกปรกที่เปรียบเสมือนข้าศึกได้

รูปที่ 5 : ภาพยนตร์เรื่อง
Clash of the Titans

เทพปกรณัมกับภาพยนตร์

ในโลกภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นจอเงินหรือจอแก้วมีการนำเรื่องราวต่าง ๆ ในเทพปกรณัมมาสร้างภาพยนตร์ ได้แก่ Jason and the Argonauts เป็นเรื่องการผจญภัยของวีรบุรุษเจสันในขณะเดินทางไปหาขนแกะทองคำ เรื่อง Clash of the Titans (รูปที่ 5) เป็นเรื่องการผจญภัยของวีรบุรุษเพอร์ซุส และ เรื่อง Hercules ซึ่งเรื่องการผจญภัยของวีรบุรุษเฮอรัลด์⁸ นอกจากนี้มีภาพยนตร์หลายเรื่องมีพาดพิงเทพปกรณัมเช่น My Fair Lady ซึ่งนำเค้าโครงเรื่องมาจาก Pygmalion and Galatea ในเรื่อง Harry Potter สุนัขพลัฟฟีที่เผ่าศิลาของพ่อ

⁷ นักรบที่สำคัญของกรีกในศึกทรอย คือ อะคิลลีส เอแจ็ก ไดโอนี และโอดิสซุส (ยูลิสซีส)

⁸ กรีกเรียกเฮอราคลีส

มดเลียนแบบจากสุนัขเชอร์เบิร์ตที่เฝ้าทางเข้าของโลกใต้พิภพ (Underworld) ทั้งสองเป็นสุนัขมีสามหัว และสายฟ้าที่หน้าผากของแอรี พอดเตอร์มาจากสายฟ้าซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรืออาวุธประจำพระองค์ของมหาเทพซุส เรื่อง Star Treks ภาพยนตร์โทรทัศน์ชุดที่มีชื่อเป็นเรื่องที่มีการเดินทาง และการผจญภัยอันยาวนานเหมือนกับการเดินทางของโอดิสซุส

เทพปกรณัมกับชื่อคน

ชาวตะวันตกนิยมตั้งชื่อตามเทพ เทวี วีรบุรุษ สตรี ในเทพปกรณัมนอกเหนือจากตั้งตามชื่อในพระคัมภีร์ไบเบิล ชื่อที่นิยมกันได้แก่เอพริลมาจากชื่อย่อของเทวีอะโฟรไดติ แคลซันดรามาจากชื่อพระธิดาผู้มีความสามารถในการพยากรณ์ของกษัตริย์เพรียมแห่งทรอย แดฟเนมาจากชื่อของนางไม้ที่ถูกแปลงกายให้เป็นต้นลอเรล เพื่อให้หนีพ้นจากเทพพอลโลผู้ต้องการนางเป็นภรรยา ไดอาน่ามาจากชื่อของเทวีโรมันผู้เป็นเทวีแห่งดวงจันทร์และการล่าสัตว์ เฮเลนมาจากชื่อของพระธิดาของมหาเทพซุส และนางลีดา เฮเลนเป็นแม่เหล็กของกษัตริย์เมเนลอส ต่อมาถูกเจ้าชายปารีสลักพาตัวทำให้เป็นต้นเหตุของสงครามกรุงทรอย ชื่อไอริส เมย์ ไนโอบี เพเนโลปี รีอา และเซลีนาก็เป็นที่นิยมกันก็มาจากเทพปกรณัม

เทพปกรณัมกับฉายาของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาได้นำชื่อของเทพ และสัตว์ในเทพปกรณัมมาตั้งฉายาหรือชื่อทีมกีฬา เช่น อธีนา เป็นชื่อทีมร่วมของวิทยาลัยฮาร์วีย์ มัตต์ วิทยาลัยแคลร์มอนท์ แมคเคนนา และวิทยาลัยสคริปปี อธีเนียนส์เป็นฉายาของวิทยาลัยเมาร์ทเชนด์แมร์ เซนเทอร์เป็นฉายาของมหาวิทยาลัยเปอร์ดู วิทยาเขตนอร์ท เซ็นทรัล กริฟฟอนเป็นฉายาของวิทยาลัยเวสเทิร์นสเตทของมลรัฐมิสซูรี สปาร์ตันเป็นฉายาของมหาวิทยาลัยยอโรราและมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท เป็นต้น

นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นเทพปกรณัมยังมีอิทธิพลต่อการตั้งชื่อของดวงดาวและกลุ่มดาวต่างๆ มาตั้งแต่โบราณกาล เช่น กลุ่มดาวเซนเทอาน์ กลุ่มดาวอควาเรียส

⁹ กรีกเรียกอาร์เทมิส

และอาร์โก เป็นต้น รวมทั้งมีอิทธิพลต่อสำนวนภาษาอังกฤษ เช่น Achilles' heel (ส้นเท้าของอะคิลลีส¹⁰) หมายถึงจุดอ่อน struck by Cupid's arrow (ต้องศรคิวปิด¹¹) หมายถึงตกหลุมรัก Herculean effort (งานที่ต้องใช้ความมานะแบบเฮอรัลคูลิส) หมายถึงงานที่ยากลำบาก เนื่องจากเฮอรัลคูลิสมีภารกิจ¹² ที่ต้องทำให้สำเร็จ เขาต้องทุ่มพลังและความพยายามมากมายในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย Siren song (เสียงเพลงของไซเรน¹³) หมายถึงการยั่วยวน หลอกหลวง

สรุป

กล่าวได้ว่าเทพปกรณัมเป็นหนึ่งในขุมทรัพย์แห่งปัญญา เป็นหนึ่งในรากฐานแห่งความคิด ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการติดต่อกันทั่วโลกในทุกๆ ด้าน มีความจำเป็นที่ต้องศึกษาสิ่งเหล่านี้เพื่อความเข้าใจในความคิดอ่านของผู้ที่เราติดต่อด้วย จะได้ตามทันในแนวความคิด

¹⁰ อะคิลลีสมีจุดอ่อนอยู่ที่ส้นเท้า ผู้ใดจะฆ่าเขาได้ต้องจัดการที่ส้นเท้าของเขาเท่านั้น เขาตายในสงครามกรุงทรอยเมื่อต้องศรของเจ้าชายปารีสที่ส้นเท้า

¹¹ คิวปิดเป็นลูกของเทวีวีนัส ทันทีที่ผู้ใดต้องศรของคิวปิดจะต้องตกหลุมรักสิ่งที่พบเห็น

¹² เพื่อบรรเทาบาปที่ได้ฆ่าลูกเมียเฮอรัลคูลิสต้องทำ 12 ภารกิจที่ยากมากเช่น ไปฆ่าสิงโตที่มาทำร้ายผู้คนในเมืองนิเมีย ไปฆ่างูยักษ์ไฮดรา และไปจับกระทิงแห่งเกาะครีต เป็นต้น

¹³ ไซเรนเป็นสตรีครึ่งคนครึ่งนก มีเสียงร้องเพลงที่ไพเราะจับใจ ผู้ใดได้ยินจะต้องตามเสียงเพลงไป และต้องไปเผชิญชะตากรรมทำให้ถึงแก่ชีวิต

บรรณานุกรม

หนังสือ

Mayerson, Philip. 1971. *Classical Mythology in Literature, Art and Music*.
New York : Scott, Foresman and Company.

เว็บไซต์

Greek Mythology in Harry Potter in Greek Mythology in Harry Potter-
Children Literature Quiz; available from <http://www.Funtrivia.com/quizdetails.cfm?quiz=126574>; accessed 6 January 2549.

Influence on Personal Names in An Etymological Dictionary of Classical
Mythology; available from <http://www.geocities.com/Athens/Troy/1664/names.html?20069;Internet>; accessed 9 January 2549.

Influence on Phrases and Conversation in An Etymological Dictionary of
Classical Mythology; available from <http://www.geocities.com/Athens/Troy/1664/phrases.html?20069;Internet>; accessed 9 January 2549.

Influence on Pop Culture in An Etymological Dictionary of Classical Mytho-
logy; available from http://www.geocities.com/Athens/Troy/1664/pop_culture.html?20069;Internet; accessed 9 January 2549.

Making Meanings of Myths in Greek Mythology- Making Meanings; available
from http://www.Jlhs.nhusd.k12ca.us/Classes/Classes/Language_Arts/Greek_Mythology/M...; accessed 13 January 2549.

Planetary Science Spacecraft in Spacecraft; available from <http://www.Nineplanets.org/spacecraft.html>; Internet; accessed 12 January 2549.

School Mythological Nicknames in School Nicknames and Mythology; availa-
ble from <http://www.Thansis.com/modern/nicknames.htm>.

The Apollo Missions in Apollo Missions History; available from <http://www.Planet-kerry.de/us/apollomissions/mitte.htm>; Internet; accessed 12 January 2549.

บทคัดย่อ

อิทธิพลของเทพปกรณัมกรีก-โรมันในโลกปัจจุบัน

เทพปกรณัมกรีก-โรมันเป็นมรดกอันยิ่งใหญ่ ที่ตกทอดมาสู่แง่มุมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน มีหลายเรื่องหลายตอนถูกพาดพิงถึงในบริบทของวัฒนธรรมสมัยใหม่เช่นในโครงการอวกาศ ในด้านธุรกิจ ในการตั้งชื่อคน และในด้านภาพยนตร์ ในยุคโลกาภิวัตน์เราจะเห็นอิทธิพลของเทพปกรณัมกรีก-โรมันในประเทศไทยด้วย

Abstract

Mythology in Everyday Life

The legacy of Greco-Roman myths has been rich in various aspects of modern life. Many allusions and fragments of ancient myths are contained in our popular culture, such as in space missions, business, personal names, and in movies. In the globalization era, the impact of Greco-Roman myths can also be found in Thailand.